

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

Den offentlige Examen

i

Slagelse lærde Skole

i Septbr. 1852.

Nykjøbing Cathedralskole

Fortsatte Efterretninger

om

Slagelse lærde Skole.

Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen

i

benævnte Skole

i September 1852,

af

J. Chr. Qvistgaard,

Skolens Rector.

Slagelse.

Trykt hos Peter Magnus.

Fra den Tid af, da Slagelse lærde Skole ved Kong Frederik den Andens Fundats af 24de Decbr. 1585 var etableret, kan dens oeconomiske Forfatning og dens Læreres og Disciples Vilkaar egentligen vorde en Gjenstand for historisk Undersøgelse, efterdi de Midler, ved hvilke den tidligere har bestaaet, neppe med nogen Tilforladelighed kunne angives. Det er altsaa fra 1585 af at der i disse Blade skal gøres Forsøg paa i Korthed at sammenbrage, hvad i saa Henseende er forhaanden; og ville vi da begynde med

I. Skolens Formue.

A. Faste Eiendomme og Fonds.

1. Heininge Sogns Kongetiende, som ved Gavebrev af Kong Christian den Tredie St. Margarethe Dag 1551 er skænket til Skolemesterens Underholdning i Slagelse. Af Gavebrevet, som er indført i Skolens Protokol, have desuden tvende gamle Afskrifter, som begge have følgende

Paategning: „Schal hoffuit Bressuit findis hoff
Sancti Michaelis Kirchis Bressue.

2 Marti Anno 80 (1580).

Petrus Michaelis
Findius, scholæ
Ludimag.

Gavebrevet er aftrykt i Hoffm. Fundatser VIII,
P. 154.

2. Skolebygningen, beliggende ved St.
Mikkels Kirkegaard. Den har forhen været en
Kirkelade, men er af Kong Christian den Fjerde
ved Resolution, dateret Skanderborg Slot d. 11te
September 1616, bestemt til Skolehuus, og der-
til indrettet efter et Brev fra Biskop Johannes
Dovelsen Resen, hvoraf i Skolearchivet haves en
Uffkrift uden Datum, saaledes lydende:

Betenchning om den ny Skole i Slagelse Eff-
ter Kong. Maztts. naadigste Bevillning.

- 1) Att dett gandske huus der nedem bliffuer allsam-
men till Skollen, till dj 5 Pectier, der Vdi alle-
niste, saa att dørren bliffuer ved den norrre ende
mod østen, og en Wendeltrappe der tuert imod
op till Vofftedt, ved den vestre Side, og en
Gang op mitt i Skolenn 4 Allne viid, mellem
dj 4 Pectier, Indtill den 5, som skall verre
Skollemesterens tuertt offuer alt fra den syndre
Ende.
- 2) Skulle leggiß XI ny bjellcker 18 Allne offuer allt
paa ny murleider, och to bjellcker til Wnder-
slag, saa viidt til den vestre Side, at Gangen
land verre fri for Opstanderne og Hammeren.

- 3) Skulle bliffue der offuen paa 2 quiste, en ved den nørre ende och en ved den syndre, begge Wd mod Kirkegaarden mod Østen, Saa en Hører Kand haffue sin Bolig i den nørre ende, afdeeltt i tu Kammer med en Skorsten dertill op af Grund ochsaa der neden i Skolen, saa end Kacheloun kan settiff der optill, och der Kand verre ett Kammer til at Musicere Wdi i dend syndre ende affkilledt med deller.
- 4) Att Tagedt bliffuer saa vell forvaredt, enten med di gamle vellskellnebe hulesteen, saa vidt som di kunde slo till, eller andre ny Bingessteen, om saa aldeliff behoff giøriff i steden igenn.
- 5) Att der giøriff to store Binduer paa den vestre Side, foruden dett, som er allerede i Muren, och lige to paa den Østre for uden dett, som Kand bliffue i den gamle dør, alle med Jern Wdi, saa di Kunde verre obne om Sommeren.
- 6) Skulle giøriff stocke (3: Træbænke) till di 5 Lectier runden omkring med 4 Stole till at sibe paa til di 4 Hører, og en dobbeltt stoell till Skolemesteren i den Søndre ende.
- 7) Anden nødtørfflighed till Loffte, Kamre, buer, vinduer, Jern, dørre, losse etc., giffuer sig sellff saa som det fornøden er, at der offuer snarlighst Kand giøriff forslag, att mand Kunde begynde derpaa strax i foraaritt, med den gunstige Lensmands gode Befordring och gott folkis hiellp, som vell behoff giøriff Gud till erre och Wngdommen til beste.

Johannes Paul. Resen.

Paa denne Maade fik altsaa Slagelse lærde Skole et fast Underviisningslocale, hvis omhyggelige, ja endog for hiin Tid paa en Maade splendide Indretning er et Vidnesbyrd iblandt saa mange om Kong Christian den Fjerdes detaillerede Blik over de Anliggender, der geraadede under hans Behandling. Af Biskop Resens Skrivelse synes det som om Lehnsmanden paa Antvorskou har havt det Hverv at besørge Indretningen, til hvilken der vel i saa Fald er givet Bidrag af Kongen, foruden hvad der af Private har været at erhverve; dog skal Kirkeværgen dertil have betalt 300 Daler. Hofm. VIII, p. 161.

Efter paa saadan Maade at være indrettet og istandsat, har Skolebygningen henstaaet i henved 100 Aar, efter hvilken Tids Forløb den befaundes trængende til en Hovedreparation, om hvilken Hofmann handler, Fund. VIII, p. 160, hvor der citeres en af Rector Borch forfattet Inscription, der skal have været anbragt paa Lærerstolen i Messerlectie, saaledes lydende:

Ao. 1743 Aug. Rege Christiano Sexto, Prætoře D. Johanno Ludovico v. Holstein, Præsule I. Christierno Worm, operâ Mag. Johannis Barscheri, Past. Loci, Jani Lassen, Consulis, Olai Coldingii & Samuelis Jahn Senatorum, non modo e præcipiti ruina feliciter emersit Schola hæc nostra, sed splendidior surgit, proinde benefactoribus debet, per Nicol. Borch, Sch. Rect.

Saaledes henstod Skolens gamle Underviisningslocale indtil det efter den seneste Skolereform blev eragtet ufuldstændigt, hvilket det og i Omfang og Indretning var. I Aaret 1809 blev Skolens nærværende Gaard kjøbt for Hospitalets og Skolens fælles Regning, og derefter indrettet til Læseværelser for Skolen og til Boelig for Rector. Ved den Kongelige Directions stedseværende Omfarg for Skolens Løb erhvervedes i Aaret 1827 Allernaadigst Bevilling til at give Læseværelserne en betydelig Udvidelse og en hensigtsmæssigere Indretning; ligesom der og i indværende Aar er fra den Kongelige Directions Side bevirket Allernaadigst Bevilling til Opførelse af en Bygning til Brug ved gymnastiske Øvelser. Skolen er saaledes i Henseende til sin locale Indretning vist nok saa beqvem og anordningsmæssig, som Pladsen, hvorpaa den ligger, tillader, og kan rumme et saa stort Antal Disciple, som den efter Nime-lighed nogensinde kan vente. — Smidlertid labores Skolen dagligen under en Vocaluseilighed, som forvolder Disciple og Lærere uberegnelig Fortreb, den, nemlig, at Skolen ligger paa ~~en~~ af Byens Hovedgader, og da navnlig paa een af dem, hvorigjennem Vandveien gaaer; hvoraf følger, at de tvende største og bedste Læseværelser ere udsatte for uophørlig Larm af Vogne, hvilken paa den Aarstid, da man for at vinde frisk Lust, maa lukke Vinduerne op, er saa nær ved det Utaalelige, at kun Bane og Taalmodighed kan sætte Disciple og Lærere istand til at udholde den. — Denne Om-

stændighed gjør, at man ei uden Sorg kan tænke paa, at den gamle Skolebygning blev casseret. Den ligger paa en rolig Plet i Byen, og har inden sine ærlige gamle Mure tilbuddt Disciple og Lærere en vis hellig Roe til deres Arbeide, og været i Skulde et luunt og i Hede et svalt Opholdssted. De Bygninger, som ligge deromkring, ere endnu ikke betydelige, og efter Branden 1804 maatte det ei have været vanskeligt at erhverve saa stort Terrain omkring den gamle Bygning imod Vest og Nord, at Forfriskningsplads og Rectorbolig kunde have været vundet, og Skolebygningen selv, med nogle Fags Tillæg imod Nord, være bragt til i Rummelighed og øvrige Bequemmeligheder fuldkomment at maale sig med den Nuværende. — Efter een af afgangne Rector, Prof. Wøldike i sin Tid afgiven Forklaring, hvoraf en Copie findes i Archivet, er den gamle Skolebygning indvendig $24\frac{1}{2}$ Al. lang og $13\frac{1}{2}$ Al. bred. Den havde altsaa ved en Forlængelse imod Nord af 6 Fag, omtr. 15 Al., kunnet afgive 4 skønne Læsestuer, de 3 til den ene Side med en lang Gang forbi, hver paa 100 □ Alen; den fjerde for Enden af Gangen med Vinduer ud til 2 eller 3 Sider paa 120 □ Alen. Vel beklager den værdige Prof. Wøldike i bemeldte Forklaring, at Veien til Skolen over Kirkebanken er meget udsat for Blæst og Uveir, og, naar Frost og Is finder Sted, vanskelig at passere. Men uden at tale om at Præst, Kirkebiente og Menighed maae jevnlig passere denne Banke, og ofte der fungere eller paradere under

aaben Himmel, f. Ex. ved Liigbegængelse, og uden at tale om, at Skolens Lærere, paa Rector nær, hve udenfor Skolen, og maae passere, om ei Kirkebanken, saa dog ofte Veie, der i ondt Veir kunne være lige saa besværlige: saa er jeg vis paa at dersom Sal. Wølbike levede, og blot i een Uge læste hos os i de varme Sommerdage, naar Binduerne maae være aabne og Kjørsel er hyppig paa Gaden, vilde han takke Gud om han kunde tage sine Alumnus ved Haanden og tye hen i den gamle Skole, at sige, naar den havde været udvidet og indrettet som den nuværende.

Efter at denne Bygning ei længere blev benyttet til det Niemed hvortil den fra Kirken var overladt til Skolen, er den igjen hjemfalden til Kirken, formodentlig især af den Årsag, at Kirkerne, paa Grund af deres Fattigdom, allerede ved en Stiftsøvrigheds-Resolution af 1778 bleve fritagne for at udrede Bekostningen for en paa Skolen i bemeldte År passeret Reparation, med Indretning af Leilighed til Bibliothek, hvilken Bekostning beløb 246 Rbd., og senere ved Cancellie-Resolution af 23de Juli 1798 ere aldeles befrieede for at vedligeholde Skolebygningen. Bygningen er senere solgt til Byen ved Skjøde af 16de Januar 1811.

3. Den saakaldede Skoleresidents, eller Boelig for Rector og Hørerne. Den har ligget op til St. Mikkel's Kirkegaard, ikke langt fra den nylig omhandlede Skolebygning. Denne Residents synes endog at have hørt Skolen til førend

Kirkeladen blev indrømmet til Skolehuus, og rimeligt er det da, at Underviisningen indtil den Tid er givet i Residentsen. I et af sine latinste Programmer fortæller Rector Rhud, at bemeldte Bolig, som for sin Brostfældigheds Skyld i sin Tid er bleven solgt, havde paa Hammeren over Døren Narstallet 1554 indhugget, i hvilket Nar han altsaa formener, at Huset maa være bygget. Residentsen er først solgt i Aaret 1738, ifølge Stiftsøvrighedens Resolution af 9de Septbr. f. A., ved hvilken Resolution tillige er bestemt, at der af Kirkerne skal svares Rector 30 Rdlr. aarlig i Huusleie, og at det i Slagelse værende Skolehuus skal holdes vedlige. Denne Huusleie blev paa Kirkerne saaledes fordeelt, at St. Mikkels Kirke svarede 20 Rdlr. og St. Peders Kirke 10 Rdlr. aarlig. — I denne Resolution tales egentlig ikke om Hørernes Huusleie; men af de følgende Aars Regnskabsnotater og Dpgivelser sees at hver af Hørerne fik 5 Rdlr. af Kirkerne i Huusleiepenge, hvilket viser, at disse og engang have havt Embedsbolig i Residentsen. Dette er fra den ældre Tid aldeles klart af en Copie, der findes i Skolearchivet, uden Narstal, saaledes lydende:

„Efterdj M. Jens icke kan behielpe sig med residentzit, saadan som nu findis bygfeldigt, ey heller Kircken middel haffver det nu strax at lade af ny igien opbygge. Daa ville i giffve hannem aarligen aff Kirckens penge tiffve og fiere Slette Daler, Indtill saalænge Gud vil i kunde det faa bygt igien, enten paa det sted som det nu staaer,

eller paa et andet bekeiligere sted for Skolemesteren, hvor bedre rolighed kunde være fra gaden. At derimod da det gamle residentz kunde Sælgis eller i andre maader brugis Kirchen til beste. Och imidler tid Karligen fornessnde 24. Slette Daler Skolemesteren fornøie och till Regnskab føre och iche lenger. Vale. Ringsted Kloster den 8de Martij.

Wdi ligemaade ville I accordere med hørerne hvad de skulle haffve saalenge til Kammerleje, efftersom de ere i samme residentz. iterum vale Mmpp.

Dette er skreffuen efter H. Tørgen Sefeldts haand og Suar paa Borgemester Christen Mattsens Kirkeværgersens breff, om residentzen paa mine Begne etc."

Denne M. Tens er Mag. Tens Bircherod, som var Rector 1652—1654, og blev derefter Hofmester for Gunde Rosenkrantz's Søner, paa deres Udenlandsreise, senere Prof. lingvæ græcæ og endelig Dr. & Prof. Theol. ved Kjøbenhavns Universitet. Da den anførte Copie er uden Aars-tal vilde man være uvis om Tiden, naar man ei vidste, at Tørgen Seefeld var Lehnsmænd paa Ringsted Kloster og Landsdommer i Sjælland 1657. Denne Mand skal have havt et Bibliothek af 26,000 Bind. Hofm. VII, p. 499.

4. Legater:

- a. Jep Nielsen i Rosted har givet til Badmel for fattige Børn i Slagelse Skole, 100 gode gamle Soachims Daler. Original-Fundatsen af 26de

- September 1596, Brevet paa Pergament, med vedhængende Segl, findes i Skolearchivet, og er aftrykt i Hofm. Fund. VIII, p. 146.
- b. Christopher Graa har ved Fundats, dateret Slagelse festo sanctorum angelorum 1615 skænket 100 Daler, hver Daler til 37 ß. lybst, til Badmel eller Lærred til fattige Skolebørn. Original-Gavebrevet findes ei i Skolearchivet, men er aftrykt i Hofm. Fund. VIII, p. 150. Det begynder saaledes: In nomine Domini et individuae Sanctae Trinitatis! og ender: Tempus abit, mors venit, fac cito quod velis, fac bene quod debes.
- c. Oluf Christensen Tybou, Borger i Slagelse, har ved Gavebrev, dateret Slagelse St. Mikkelsdag 1623, skænket 200 Slette Daler Courant, hvis Rente skulle anvendes til Badmel og groft Lærred til fattige Børn i Slagelse Skole. Af Fundatsen, som findes hos Hofm. VIII, 147, have i Skolearchivet tvende Exemplarer skrevne paa Pergament med fire vedhængende Segl.
- d. Brødrene, Jørgen Jacobsen, Sognepræst til Gasbye og Aastrup i Sjen, Per Jacobsen, Sognepræst til Stillinge i Sjælland og Jep Jacobsen, Borger i Slagelse, have ved Gavebrev af 16de December 1624, hvoraf tvende paa Pergament skrevne Exemplarer, hvert med 6 vedhængende Segl endnu have, skænket 100 Slette Daler til Badmel og groft Lærred for fattige Disciple i Slagelse Skole. Fundatsen er aftrykt Hofm. VIII, 147, og Donationen er

egentlig besluttet af disse Brøders Fader, Jacob Jørgensen, Borgemeester i Slagelse, efter hvis Død Sønerne have gjort den virkelig.

e. Christophere Kaare har under 18de Decbr. 1626 givet 100 Sldr. til Skolen.

f. Hans Kilersen har ligeledes skænket Skolen 100 Sldr.

For disse tvende Legater findes ingen Gavebreve i Skolearchivet, men de skulle i sin Tid have været i Byens Kiste. Hofmann VIII, 152.

g. Jacob Spjelderup, som var Rector i Slagelse 1630—1632, senere ved Herlufsholm og endelig Præst og Provst i Hyllested, har ved Gavebrev af 1ste September 1636 skænket 200 Sldr. for hvis Renter der skulde kjøbes Værrød, Badmel og Skoe til 4 Disciple af Slagelse Skole. Original-Gavebrevet findes i Skolearchivet in duplo, og begynder saaledes: Effterdj alle mensnister ehre skaffte thil Gudh ære och derfaare skyldige den att forfremme, og af deris formueben at befordre, endelig derhoff at efterlade deris efterkommere den rette Gudh Dyrdelse i Gudh sande paakaldelse och fryct, Gud til Loff och Ære, lande och riger til Forbedring, att alle som i lande boe mue Vide at Ære Gud och prise ham Vdi alle sine Gjerninger: Da hassuer Jegh Jacob Pederson Spjelderup etc. Hofm. VIII, 151.

h. Mag. Christen Clementin, Rector i Slagelse 1697—1707, har ved Gavebrev af 21de Mai

1707 skjenket 800 Slettedaler, af hvilke Renten skulde tilfalde tvende Disciple af Skolens Mesterlectie. Fundatsen findes Hofm. VIII, 141. Af dette Legat var 400 Slettedaler udsatte hos Jens Pedersen, Linvæver i Kjøbenhavn, imod første Priotets-Pant i hans eiende Huus i lille Regnegade. Debtors Panteobligation af 12te December findes endnu i Skolearchivet. Paa Gjelden havde Debitor afdraget 68 Eldlr. forinden 1728, i hvilket Aar Pantet afbrændte i Kjøbenhavns Ildebrand. For den resterende Capital skulde der nu søges Skadesløsholdelse hos Debitor, som havde forladt Kjøbenhavn og begivet sig til Hiembek, hvor han under 30te Martii 1730 blev requireret, om han agtede atter at bebygge Grunden, hvor hans afbrændte Huus havde staaet. Requisitionsforetningen blev foretagen den 4de April hos Jens Pedersen i Hiembek, som erklærede, at han hverken kunde bebygge Grunden, eller paa anden Maade skadesløsholde Skolen, fordi han i Ildebranden havde mistet alt hvad han eiede. Han frasagde sig derfor det Hele, og vilde ikke have mere dermed at bestille. Grunden er derefter i Aaret 1731 stillet til Auction, og har indbragt 121 Eldlr. 2 Mk. Senere har Skolen under 13de December 1731 taget Dom over Jens Pedersen for 212 Slettedaler at betales inden 15 Dage. Betalingen blev naturligviis ude, da den Dømte Intet eiede, og senere blev under 18de April 1732 gjort Execution for Capital, Renter og

Omkostninger, til Beløb 266 Eldr. 1 Mk. 10 ß.; til hvilken Ende Boet blev registreret og vurderet til 9 Eldr. 5 ß. Forretningen findes in originali i Skolearchivet; og maaskee er det ei uden Interesse efter 100 Aar at betragte den gamle brandlidte Mand's tarvelige Boe, som efter Forretningen, bestod i følgende:

I Stuen.

En gl. Bæd	3 Eld.	= Mk.	3 ß.
Et gl. rød anstrøget Sengsted, uden Bund	1 —	1 —	8 —
Et gl. Værreth's Omhæng bestaaende af 4 Stykker og en Kappe	2 —	2 —	12 —
En gl. Tabulet	2 —	2 —	2 —
En ny Psalmebog	2 —	2 —	12 —
En Bog, kaldet Naabsens Dørs aandelige Hammer	2 —	2 —	6 —
En Bog, om Mennischens lære at døe	2 —	2 —	6 —
En gl. Psalmebog	2 —	2 —	6 —
En gl. Olmerbug's Overdyne	2 —	2 —	2 —
En gl. dito Underdyne	2 —	2 —	2 —
En sort sribet Olmerbug's Hoveddyne	2 —	1 —	4 —
3 gl. dito	2 —	1 —	2 —
Et gl. linnet Pus (Pusbevaar?)	2 —	2 —	8 —
Et Par gl. Blaargarn's Lagen	2 —	2 —	8 —

Patr. 5 Eld. 3 Mk. 10 ß.

	Dransp.	5 Eld.	3 Mt.	10 P.
En Spole-Rock	1	—	1	—
Et lidet sort Speil	1	—	1	—
2 gl. lauge Træstole	1	—	1	—
En gl. Ege Kiste uden Laag	1	—	1	—

I Kammeret.

En gl. Kiste-Benk	1	—	1	—
Et dito Skrin uden Laag	1	—	1	—
Et gl. Madskab	1	—	1	—
3 gl. Meelbøtter, à 2 P.	1	—	1	—
Et Hakkebrædt	1	—	1	—
2 gl. Standtønder	1	—	1	—
En gl. Ballie	1	—	1	—
En gl. Nl-Halvtønde	1	—	1	—
En KendeKiste og Kende	1	—	1	—
En gl. Jern Trefod	1	—	1	—
En mindre dito	1	—	1	—
En liden gl. Messing Kjedel	1	—	1	—
En gl. lang Jernkoffe	1	—	1	—
En gl. Saug	1	—	1	—
En gl. Spand	1	—	1	—
En Træ-Øltragt	1	—	1	—
En liden Vand-Ballie	1	—	1	—
En Meel Selde	1	—	1	—
2 nye Biskuber	1	—	1	—
En gl. Nl-Fierbing	1	—	1	—
En gl. Hjulbør	1	—	1	—
En gl. Steen-Skrivertable	1	—	1	—
Summa, i alt:	9	Eld.	3	Mt. 5 P.

Af Skolens Regnskab for A. 1732 sees, at der paa S. Pedersen Einvævers Gjeld er indbetalt 9 Sld., for hvilke det registrerede Boe formodentligen er blevet ham ekstraderet, og disse 9 Sldr. blive alt hvad Skolen, efter Dommen af 13de December 1731, har erholdt. Thi ved kongelig Resolution af 22de December 1732, meddeelt fra Stiftsøvrigheden i Skrivelse af 24de s. M., ere Skolens Inspecteurer, Provst og Sognepræst, Mag. Johan Barcher og Rector Mag. Niels Borch, fritagne for Ansvar i Anledning af de hos meerbemeldte Jens Pedersen for Skolen tabte 210 Sld. 2 Mk.; dog saa, at dersom Debitor nogen sinde kom i Stand til at betale denne Gjeld, den da hos ham paa Skolens Begne lovligen maatte søges.

De for den folgte Grund indkomne 121 Sldl. 2 Mk. og de ved Executionen udbragte 9 Sldl. tilsammen 130 Sldr. 2 Mk., bleve af Rector Borch supplerede med 1 Rdlr, og i Forening med Legatets andensteds udestaaende 300 Sldr. samt hos Rector beroende 168 Sldr. udsatte i Kroner, saa at Legatets Capital fra 1731 af udgjorde 600 Daler i Kroner.

1. Willum Jensen Hemsing, Degn til Gregome og og Winderød Sogne i Sjælland har ved Gavebrev af 24de August 1726 skjenket 50 Sldr., hvis aarlige Renter ved hvert Aars Tulehøitid skulde anvendes til et Par Skoe for hver af 2de fattige, lærvillige og skikkelige Disciple i Rectors Lectie i Slagelse Skole. Testator anfører

i Fundatsen som Motiv for denne sin Donation at det skeer den allerhøieste Gud til Ære, som gav ham Naade til i bemeldte Slagelse Skole, under gode Læreres Information, at oplæres i boglige Konster; „at jeg“ — saa lyde hans Ord — „Gud være æret, derved indtil denne Dag vel har forhvervet mit Brød.“ — Fundatsen er indrykket i Hofmans Samling, og de Copier deraf have i Skolearchivet. Den er understrevet af de Sognepræster, Hr. Bendix Nielsen for af Østved og Hr. Isaac Schwarzkopf af Gregome, hvilke bevidne, at Hemsings Hustru, Anna Frederiksdatter paa sin Sygeseng samstemmede med sin Mand i den Beslutning at oprette dette Legat.

Foranstaaende Legater Litr. c., d. og g. skulde efter Gavebrevens Medfør bære 6 pC. Rente aarlig. Hvorvidt og hvorlænge en saadan Rente er svaret, lader sig ikke oplyse; thi allerede tidligt ere disse Legater, med Undtagelse af Clementins og Hemsings faldne ind under Fattigvæsenets Capitaler, og Renten aarligen i henved 100 Mar af Fattigvæsenets Forstandere indbetalt til Rector. Skolens Regnskab p. A. 1663, aflagt af Rector Mag. Foss, hvilket er det ældste der findes i Archivet, har derom en Indtægtspost, saa lydende: „1663, November 25, leffuerede den Fattiges Forstandere, Jacob Hansøn, mig Resterende Rentepenge for 3 Mar, nemmelig for 1658, 59 og 63 (thi for tre Mar, som er imellem, er der clareret hos min Formand) og beløb samme Penge

Rg 177 Daler 3 Mk." Af de følgende Regnskaber sees at den aarlige Rente fra Fattigvæsenet til Skolen har været 67 Dlr. 3 Mk. I Aaret 1738 har Biskop Hersleb i en Decisionsspost forlangt Oplysning om de Capitaler, som Skolen tilhøre, hvoraf de have reist sig og hvor de nu ere bestaaende, da det ikke er nok, at Renten i Regnskabet saa generaliter anføres med 67 Eldr. 3 Mk. — Derpaa har Inspectionen i Aaret 1739 svaret, at der om de gamle Capitaler, som efter foresindende Gavebreve ere henlagte til Disciple-nes Badmel og Linned, ingen Oplysning findes, eller nogen navngiven hos hvem, disse Capitaler ere udsatte. Men — hedder det — vi præsumerer, at det af gammel Tid, er indbraget under Byens Fattiges Capitaler, saasom af Regnskabsbøgerne sees, at de Fattiges Forstandere samme Rente 67 Eldr. 3 Mk. aarlig til Rector betaler, som til Udgift i Fattiges Regnskaber altid har passeret. Biskop Hersleb har 1752 gjentaget denne Erindring, men Tingene synes en Tid lang at have beroet derved; thi endnu i Rector Rhuds Regnskab til St. Hansdag 1769 staaer Renten summarisk tagen til Indtægt med 45 Rdlr. 1 Mk., som iust er det gamle Beløb, 67 Eldr. 3 Mk. Men Renten er dog der benævnet: Slagelse Byes Renter af Capital 903 Rdlr. 2 Mk. Heraf sees, at man for saa vidt har faaet Knuden hugget over, at det dog er blevet bestemt, hvad Capital Skolen skulde eie for de i gamle Dage sammensmeltede Legatsummer, nemlig foransførte Littr. a—g incl., og

som det i Skolens Regnskabsbog, authoriseret 1751, Pag. 26, naivt nok hedder: Kan ske flere. Smidlertid er det klart, at Capitalen er beregnet efter den i saa lang Tid faststaaende Rente, 45 Rbd. 1 Mk., efter Rentefod 5 pC.; hvilken Beregning atter grunder sig paa Stiftsøvrighedens Decision af 21de Februar 1754, i hvis Følge visse Obligationer for det beregnede Capitalbeløb ere blevne Skolen anviste og ublagte.

Efter at Clementins Legat, saaledes, som foran er forklaret, var reduceret til 600 Daler i Kroner, var samme fra 11te Decbr. 1732 udestaaende med 300 Daler Kroner hos Muursvend Christian Rasmussen ved Vestervold i Kjøbenhavn, 100 Daler (ad interim) hos Rector Borch, og 200 Daler hos Raadmand Samuel Jahn i Slagelse, imod Pant i Jorder. — Sidstnævnte 200 Daler ere ikke blevne betalte til Skolen, men Skolen har omtrent fra Aar 1740 maattet tage de for Laanet pantsatte Jorder som Eiendom, af hvilke Jorder den aarlige Veie er beregnet Legatet til Indtægt, og endnu i Regnskabet for 1777 er Clementins Legat beregnet til 285 Rdlr. 32 $\frac{1}{2}$, foruden de omhandlede Jorder. Indtil Aar 1754 eller saa omtrent, er det i Regnskabet mentioneret, til hvilke Disciple det Clementinske Stipendium er uddeelt; men senere synes saavel dette som Willum Jensen Hemsings Legat at være smeltet ind under den almindelige Stipendiifond, til hvis Fordeling Biskopsens Approbation for hvert Aar især blev er-

hvervet. Renten af den fra Byen udlagte Capital, som endnu en Tid lang kaldtes Byens Renter, og Udbyttet af Hemsings Legat og Clementins Legats Capital og Forder blev derimod en staaende Indtægtspost i Regnskaberne, indtil omtrent 1790 da det hele kom til at hedde Skolens egne Capitaler og Forder.

III. Increment-Capital . . . 184 Rbd. 4 Mk. 5 ß.

Med denne Capital har det følgende Beskaffenhed:

Rector Mag. Nyholm, som døde 1749, havde i sine sidste 10 Embedsaar intet Regnskab forfattet, hvorfor de manglende Regnskaber paa een Gang efter hans Død bleve udarbejdede, reviderede og deciderede, og Resultatet blev, at Rectors Boe blev Skolen den anførte Capital skyldig. Skolens Fordring blev ved Høiesteretsdom stadfæstet, og ved Stifts-Decision over Rector Rhuds Regnskab til Mai 1751, blev bestemt at denne Godtgjørelse, naar den fra Rector Nyholms Boe var indkommen, skulde erigeres til en faststaaende Capital, under Navn af Increment-Capital. Under dette Navn er den og anført i Regnskaberne til 1ste Mai 1752, 53 og 54, men med Tilføiende, at den endnu ingen Renter har baaret. Først i Regnskabet til 1ste Mai 1754 er dens Rente tagen til Indtægt med 8 Rbd. 1 Mk. 2 ß., og siden i de følgende Regnskaber mentioneret.

(At det ei skal synes, som om man ved at anføre Oprindelsen til denne Increment-Capital

vilde kaste Skygge paa død Mand, bemærkes blot, at naar Materialier og Bilag til 10 Aars Regnskaber findes i en Mand's Bøe med den Fuldstændighed, at han ei kan vorde en større Cassebeholdning skyldig end 184 Rdlr., saa har Manden vist ikke været en uordentlig Regnskabsfører; og i Skolens Archiv ligge saa mange af Mag. Nyholm med egen Haand ret nitid skrevne Sager, at de kunne vidne om, at Manden har været en flittig Contorist. I et Brev til Biskoppen af 31te December 1742 melder han, at han er hjemføgt af Hæmoptysis, for hvis Skyld Lægerne have paalagt ham enten at gaae sagte, eller sidde erecto corpore; og af denne Aarsag undskylder han, at han ei egenhændigen kan skrive hvad han burde.)

n. Jacob Holm Wandal, Degn for Schibye Sogn i Sjælland, har ved Testamente af 17de Junii 1766, 4de Post, bestemt saaledes:

„Til Slagelse latinske Skole, hvor jeg i min Ungdom er bleven oplært, og ligesom derved, næst Guds Forsyn, banet mig Veien til mit Levebrød, giver jeg en Capital af fire Hundrede Rigsdaler, hvoraf Renterne aarlig uddeles af Rectore Scholæ i Sognepræstens Overværelse, til Een eller To af de fattigste og meest Trængende Disciple; og skulde denne Skole nogen Tid blive ophævet, da skal denne af mig givne Capital henfalde til Slagelse Byes Hovedkirke, St. Mikkel's Kirke kaldet.“

Denne med Allernaadigst Confirmation forsynede Disposition er af Executor Testamenti,

Forvalter Trane ved Gaunøe, under 23de Januarii 1768 communiceret Skolens Inspecteurer.

I det første af Rector, Prof. Wølbike forfattede Regnskab, i Maret 1777, findes Legatet indbraget, og er da blevet medtaget i det almindelige Stipendiiforslag, som aarlig indgik til Biskoppens Approbation.

Summerne af samtlige foransførte private Legater til Skolens Disciple bliver saaledes:

Wederlag for de gamle Legater 903 Rbd. 2 Mk. 5ß.
Clementins Legat-Capital, for:

uden Forberne	283	—	2	—	—
William Hemsings Legat, 50 Sld.	33	—	2	—	—
Increment-Capitalen	184	—	4	—	5
Jacob Holm Wandals Legat	400	—	—	—	—

Summa: 1804 Rbd. 4 Mk. 5ß.

Denne Sum, som ogsaa saaledes findes i Rector Wølbikes Regnskab af 1777, er altsaa Basis for Skolens specielle Capitalformue, hvis Forsøgelse ved aarlige Overskud fra Skolens Indtægts- og Dplags-Casse var saaledes fremrykket, at Skolen ved Marts Udgang 1809 havde henved 11,000 Rblr. D. G. udestaaende. Men da en Deel af disse Capitaler vare oprundne eller omsatte senere end 1807, bleve de ved Omskrivningen efter Forordningen af 5te Januari 1813, i Forhold dertil, reducerede, og udgjøre fra den Tid noget over 8000 Rbd., som aarlig forrentes til Skolens specielle Casse. Foruden disse Renter oppebærer Skolen aarlig Leie af nogle faae Tønder Land paa

Slagelse Byes Mark, hvilke førend Udføistningen have været beliggende paa 7 forskjellige Steder. Disse Torder ere oprindeligen blevne Skotens Eiendoms som hjemfaldet Pant, for den Deel af Clementins Legat, som deri i sin Tid var udfat.

B. Andre faste reglementer. de Indtægter.

1. Kost i Hospitalet for 20 Skoledisciple foruden Hospitalsprædikanter, Rector og 2de Hørere, ifølge Kong Frederik den Andens Fundats af 1585. Et Reglement for denne Bespiisning fra Aaret 1672 er indrykket i forrige Aars Skoleprogram Pag. 67. Bespiisningen er om ei strax ved dens Indførelse, saa dog ikke længe derefter anslaaet til Penge 3 Mk. ugentlig; i hvilken Henseende der af Forstanderen Jens Ebbeson er forfattet en Fortegning af 16de October 1691, saaledes lydende:

Efter Reglementet Schal 25 Personer spises à om Ugen 3 Mk., og derfor gifvis huer Person som følger:

Til 3 flesche Dage om Ugen.

Til Middag:

Brød, $1\frac{1}{2}$ Pund	2	ß.	
Øll, 3 potter	2	ß.	$1\frac{1}{2}$ Alb.
flesch, 5 Mk.	4	ß.	$1\frac{1}{2}$ Alb.
Kiød, 3 Mk.	2	ß.	$1\frac{1}{2}$ Alb.
kaal heller Erter til 3 maal =	1	ß.	$1\frac{1}{2}$ Alb.

Er 12 ß.

Til Aften:

Brød	2	ß.	
øll	2	ß.	1½ Alb.
Kiød	2	ß.	1½ Alb.
fisch	2	ß.	
Kaal heller erter	=	ß.	1½ Alb.

 Er 9 ß. 1½ Alb.

Fire flesche Dage.

Middag:

Brød	2	ß.	2 Alb.
øll	3	ß.	1 Alb.
fisch	2	ß.	2 Alb.
Sild	2	ß.	2 Alb.
Belling	1	ß.	1 Alb.

 Er 12 ß. 2 Alb.

Til Aften:

Brød	2	ß.	2 Alb.
øll	3	ß.	1 Alb.
Kiød	3	ß.	1 Alb.
fisch	2	ß.	2 Alb.
grød	1	ß.	1 Alb.
for senep og fett en uge	=	ß.	1½ Alb.

 Er 13 ß. 2½ Alb.

Er en Uge 3 Mk.

Dog er forstanderen icke plichtig disse Sorter altid at spise, men effter Egen tøche spisningen at for Andre. Dette er en Rigtig Copie efter Belbaarne Hr. Amtmands og Hans Hoiærværdig-

hedh gjorde forretning testerer jeg undertegnede.

Slagelse den 16de October No. 1691.

Jens Ebbesøn.

Af Kong Fredrik den Femtes Fundats for Skolen og Hospitalet, af 17de Septbr. 1751, Cap. 3, sees at Bespiisningen in natura har vedvaret for Skolen indtil 1751, men at dens Værdie i Penge da har været høiere beregnet, nemlig til 5 Mk. om Ugen for hver Person. Ved Fundatsen bestemmes derimod for Fremtiden, at der skal gives Penge for Kosten til Disciplene, og hver Discipels Kost beregnes til 4 Mk. ugentlig, samt at der, paa Grund af Hospitalets forøgede Revenuer, skal fra 1ste Mai 1752 gives Kostpenge til 30 Disciple, og desuden svares i Kostpenge aarlig til hver af 4 Hørere 50 Rd. I Indledning til Fundatsen oplyses, at de Fattiges Bespiisning i Hospitalet i lang Tid har været ophævet, og at Lemmerne i dens Sted have oppebaaret visse Ugepenge; hvilken Forandring Kongen derfor og fra Fundatsens Datum af vil have anvendt for Skolen, som dermed er bedre tjent.

Som væsentlig Aarsag til Naturalforpleinings Ophør for Skolens Disciple og Lærere maa uden tvivl en af Skolens Rector til Stiftamtmanden og Biskoppen afgiven Deduction, af hvilken en Afskrift findes i Archivet, have kunnet tjene. I hvilket Aar denne Deduction egentligen er afgiven, kan, da Afskriften er uden Navn og Aarstal, ikke oplyses; men alle indvortes og afskillige udvortes

Kiendmærker tyde hen paa at den er forfattet af Rector Rhud, altsaa omtrent i Aaret 1750. Forstillingen indeholder en meget alvorlig Besværing over adskillige ganske væsentlige Misligheder, hvorved Kostgængerne skulde være forulempede, og Disciplenes Sæder og Manerer maatte faae et upassende Sving. De vigtigste Poster ere:

- a. At Disciplene, som for det Meste ere brave Folks Børn, forsynes med slet Dækketoi. Dugen ligger paa Bordet fra Søndag til Søndag, og istedetfor Tallerkener gives dem lange Træfjeler at spise paa, og desuden Træstæer; hvorved de vænnes til en snarset Levemaade, og faae Bæmmelse for Maden, da Træfjelerne maa smage af den salte Fisk, naar de skulde bruges til Kjød.
- b. Naar Disciplene paa en sømmelig Maade for Spisemesteren eller hans Domestiquer tilkjendegive de Mangler, over hvilke de havde at besvære sig, eller og naar de for Rector andrage deres Besværing, beder Rector, at de ved Overøvrighedens Foranstaltning maatte sættes i Frihed for Skjeldsord af Spisemesterens Børn, (de smukke Navne anføres i Concepten) samt for anden Mishandling af hans Folk.
- c. At Spisemesteren ikke præsterer Portionerne af Kjød og Flesk i saadan Qvantitet, som Reglementet foreskriver, og at han engang, da Rector derom erindrede ham, „istedetfor at rette og bedre det, brugte en unyttig Mund imod Disciplene, og lod hente et Par eenfoldige Bor-

Bettelse og Fordeel at blive det paa en taalelig Maade qvit.

Foruden de 1500 Rdlr., som Generallieutenant Vercke gav for Rectoratets Fordegods, tilkjøbte han sig tillige for 3000 Rdlr. Frihed for den paa Callundborg Ladegaard efter ældre kongelige Dispositioner og Benaadninger hvilende aarlige Afgift til Callundborg Skole, nemlig Rectors Kostpenge 34 Rdlr. 4 Mk. og 104 Rdlr. til Skolens Disciple.

Til disse 4500 Rdlr., som kaldes de større Callundborgske Capitaler, kom Beløbet af nogle ældre private Legater, ialt 695 Rdlr. som kaldes de mindre Callundborgske Capitaler; desuden 4 Tdr. Byg aarlig Landgilde af en Gaard i Svallestrup. Disse til Slagelse lærde Skole fra Callundborg Skole henlagte Fonds administreres af Inspecteurerne for de offentlige Stiftelser i Callundborg, som aarligen derfor afgive Rigtighed til Skolen i Slagelse.

De ved Corsøer Skoles Reduction til Slagelse Skole henlagte Legater findes i Hofmans Fundatser Tom. VIII, p. 159 specificerede saaledes:

- A. Hr. Wenzel Rottkirck, fordem Amtmand paa Antvorskov, givet 100 Rdlr., hvilke med Opilag er forbedret til 124 Rdlr.
- B. Hr. Just Høeg 200 Rdlr., hvoraf 250 Eld. ved Renter er voret til 202 Rd. 5 Mk. 7 ß., de øvrige 50 Eldr. til 43 Rdlr. 5 ß.

- C. Ivar Ivarsen, Raadmand i Corsøer, til taknemmelig Erkjendelse for en Befrielse af Havsnød i Bekkersøen, 66 Rdlr. 4 Mk.
- D. Niels Christensen, til Forligelse i en Trætte med Ivar Ivarsen, Raadmand, 50 Sldr.
- E. Kong Frederik den Tredie, noget gammelt Inventarium, som stod paa Gjerdrup, af Sal. Frands Raases, som Ingen kiendte sig ved, da Peder Wiibe købte Gaarden, beløb sig til 45 Rdlr. 4 Mk. 4 S., anlagt i Forder.
- F. Niels Jensen, Handelsmand i Corsøer, gav 1672 Capital 33 Rdlr. 2 Mk.
- G. Af de Fattiges Midler, som Borgemeester Hans Jürgensen Tid efter anden af Smalernes Bøsser skal have samlet, 82 Rdlr. tillagt Skolen, forbedret med Beholdning og oplagte Renter til 112 Rdlr.
- H. 1671 er en Beholdning af Skolens Rente- penge udsat, 22 Rdlr.
- I. 1674 ligeledes en Beholdning, sat paa Rente, 10 Rdlr. 2 Mk. 10 S.
- K. 1688, Oplagt Beholdning 14 Rbd. 5 Mk. 15 S.
- L. Rector Anders Jacobsen leverte No. 1700, som forrige Rector Jens Jacobsens Arvinger havde givet af de sequestrerede 30 Rdlr. for manglende Rigtighed for Skolens Midler, 20 Rbd.
- M. Hr. Peder Drølev den 21de Jan. 1730, den Capital 50 Sldr.

De her anførte Corsøerſke Legater ere ved Kongeligt Rescript af 28de October 1803, indtil videre, henlagte til Skolevæsenet i Corsøer, med

- C. Ivar Ivarsen, Raadmand i Corsøer, til taknemmelig Erkjendelse for en Befrielse af Havsnød i Besterløsen, 66 Rdlr. 4 Mk.
- D. Niels Christensen, til Forligelse i en Trætte med Ivar Ivarsen, Raadmand, 50 Eldlr.
- E. Kong Frederik den Tredie, noget gammelt Inventarium, som stod paa Gjerdrup, af Sal. Frands Raafes, som Ingen kiendte sig ved, da Peder Wiibe kjøbte Gaarden, beløb sig til 45 Rdlr. 4 Mk. 4 s., anlagt i Jorder.
- F. Niels Jensen, Handelsmand i Corsøer, gav 1672 Capital 33 Rdlr. 2 Mk.
- G. Af de Fattiges Midler, som Borgemeester Hans Jürgensen Tid efter anden af Smalernes Bøsser skal have samlet, 82 Rdlr. tillagt Skolen, forbedret med Beholdning og oplagte Renter til 112 Rdlr.
- H. 1671 er en Beholdning af Skolens Rente-penge udsat, 22 Rdlr.
- I. 1674 ligeledes en Beholdning, sat paa Rente, 10 Rdlr. 2 Mk. 10 s.
- K. 1688, Oplagt Beholdning 14 Rdd. 5 Mk. 15 s.
- L. Rector Anders Jacobsen leverte No. 1700, som forrige Rector Jens Jacobsens Arvinger havde givet af de sequestrerede 30 Rdlr. for manglende Rigtighed for Skolens Midler, 20 Rdd.
- M. Hr. Peder Drølev den 21de Jan. 1730, den Capital 50 Eldlr.

De her anførte Corsøerste Legater ere ved Kongeligt Rescript af 28de October 1803, indtil videre, henlagte til Skolevæsenet i Corsøer, med

Undtagelse af Peder Orslevs Legat, hvoraf Renten vedbliver at svares til Skolen i Slagelse.

I Skolens allerældste Regnskaber omhandles en Indtægt af Antvorskov Slot, under Navn af kongelige Donationspenge, stor 58 Sldr., som i adskillige af de gamle Regnskaber er anmærket som Restance, og synes fra 1684 af at være ophørt.

II. Disciplenes Forsørgelse.

Saalænge Kosten gaves in natura i Hospitalet, nød et saa stort Antal af Disciplene der Bespiisning, som Fundatsen havde fastsat. De øvrige Disciple, som endnu ei vare avancerede til at nyde dette Beneficium, kaldtes Expectanter, og havde ei andet Skolebeneficium end fri Underviisning, og hvad anden tilfældig Hjælp, der af Legaterne, Liigpengene, eller andre Skolens Indtrader kunde gives dem. For saadan extraordinair Skoleunderstøttelse kan der af Skolens ældste Regnskaber ikke findes nogen anden Regel end Rectors Godtbefindende, som synes at have disponeret efter Omstændighederne. Smidlertid er denne Disposition, for saa vidt den angik Beneficier af nogen Betydning, stedsse underkastet en fast Control, i det at hvad Klæde, Bøddel, Lærret og Skoe, der af Nytt er givet Disciplene, er blevet dem givet i Inspecteurernes, og Sognepræstens og Magistratens Dverbærelse, hvorpaa disse i Regnskabsprotocollen have attesteret, at disse Klædnings-

sorter i deres Paasyn ere uddeelte. De mindre Beneficier, saasom Træskoe, Bidrag til Reparationer paa Klæder og Skoe, danske og latinske Bøger og andre smaae Skolebøger m. m., ere simpelthen i Regnskaberne specificerede, og have almindeligviis passeret Revision og Decision uden Udsættelse. Overalt vare de Midler, over hvilke Skolen i hine Tider kunde disponere til Fordeel for Disciplene, saa ubetydelige, at de i de fleste Aar ei udgjorde 100 Slettedaler. Thi naar Degnepensioner, Offer og Accidentser først vare saaledes fordeelte, at hver Lærer havde faaet det Lidet ham tilkom, og Udgifter til Instrumenters Vedligeholdelse o. a. m. vare fraregnede, blev der til Disciplene kun lidet tilovers, i hvor sparsomt man end gif tilværks ved hine smaae Udgifter. — Først efter Skolernes Reduction, da Callundborg og Corsøer Skolers Legater kom Slagelse Skole til Fordeel, kunde Disciplenes Understøttelse vorde noget mere klækelig, og fra den Tid befindes det og, at Forslaget til Beneficiernes Fordeling ordentligviis aarligen er indsendt til Biskoppens Approbation, og Beneficierne ere fra den Tid af for Størstedelen givne i Penge, saa at Fordeling af Klæde, Skoe o. s. v. findes at være ophørt; hvorimod dog endnu i de efter Rector Nyholms Død aflagte Regnskaber findes specificeret Uddeling af Badmel, ibetmindste indtil 1748. — Af Rector Nyholms Boe blev endog uleveret 362 $\frac{1}{2}$ M. Badmel, hvilket Rector Rhub, med Inspecteurernes Raad og Godtbesindende, har uddeelt til 50 Disciple.

Ved Fundatsen af 1751, der forandrer Kosten fra Hospitalet til Kostpenge, opstaaer en ny Periode i Skolens Forsørgelsesvæsen og Stipendioplan, i det de aarlige Kostpenge, først 30 Kostter à 4 Mk. ugentlig, senere, nemlig fra 1776, 56 $\frac{2}{3}$ Kostter à 4 Mk. og endelig fra 1793 (S. 29 og 31) à 4 Mk. 8 $\frac{1}{2}$., bleve anvendte til Stipendier for Disciplene, og deels udbetalte til disses Underhold i Skolen, deels oplagte til deres Understøttelse ved Universitetet. — Af Stipendiabelsbet, som fra 1793 udgjorde 2125 Rdlr. aarlig, kunde altsaa et betydeligt Antal Disciple faae klæffelig Understøttelse, uden at tale om, at de nøde Underviisningen gratis. Disse fordeelagtige Omstændigheder skulde, som det synes, have medført, at Skolen i den Periode fra 1751 til 1805 maatte have været temmelig talrig, hvilket, dog, saavidt jeg har kunnet finde, ei har været Tilfældet, i det mindste har der været betydelig Afverling. Saaledes talte Skolen i Aaret 1752, 58 Disciple, men 1760 kun 38; 1765, 34; 1771, 40; 1777, 37; 1781, 46; 1788, 36; 1789, 28; 1793, 38; 1795, 40; 1805, 28 1806, 43.

I den i disse Blade flere Gange paaberaabte af sal. Prof. Wølbike forfattede Deduction af Skolens Forfatning, hedder det: „Disciplenes Antal er meget ulige. Paa nærværende Tid findes i Skolen kun 32. Som et Middeltal maatte maaflæe antages 44.“ Manden har her seet temmelig sikkert, endog langt ud over den Tid i hvilken han levede; og man vilde endnu paa denne Dag tiltræde

hans Mening. Efter Aaret 1805 maa Antallet imidlertid have været meget i Aftagende, hvilket er klart af en Udsigt over den offentlige Examen i Septbr. 1812, til hvilken Tid Skolen kun havde 3de Classer og i hver af disse 2de Disciple. At Discipelantallet i Skolens gyldne Stipendiiperiode ei var meget stort, har altsaa været en medvirkende Årsag til at temmelig store Stipendiisummer have kunnet anvendes paa Enkelte, og at mangen Een i Slagelse har tjent en god Løn ved at gaae i Skole. Skolens Stipendiisystem har endog fra denne Side gjort Opsigt, og *Tenisch, Geist und Character des achtzehnten Jahrhunderts*, 2 Th., Pag. 265, anmærker: „Mit diesen Stipendien für Schüler ist seit 1775 die weise Einrichtung getroffen, daß ein Theil des Geldes bis zur Beziehung der Universität aufbespart bleiben soll. Ein junger Mensch aus Slagelse erhielt einst aus solchen aufgesparten Geldern 340 Thlr.“ I Prof. Badens Universitätsannaler f. A. 1798, 1ste Hefte, Pag. 6, nævnes een Discipel fra Slagelse Skole, som i Skolen havde oppebaaret 595 Rdlr. Dog maa det anmærkes, at denne Discipel var en Islænder, som af Skolen skulde have fuld Forsørgelse. Det synes at have været et Princip, hvilket ogsaa findes ganske fornuftigt, at gjøre Beneficierne saa klækelige for de brave Disciple, som mueligt, og ikke friste en Mængde af udelige til for økonomisk Forbedels Skyld at gaae i Skole. — Rector Rhud siger allerede 1754: „So mere Hjælp der bliver

for Begyndere, jo flere af Byens fattige Børn kan vi forsikre os om, at Skolen bliver opfyldt med; og der er altid Uvished om Begyndere ere stillede til Studeringer, eller blive derved." Efter dette Princip har Skolen opfostret mangen Hædermand, hvis Navn længe vil være til Prydelse paa Videnskabelighedens Firmament, eller som ved stille Embeds- eller Borgervirksomhed har gavnnet det Fædreland, der saa huldt sørgede for hans Ungdom; men det skal neppe feile, at Skolen jo og, uagtet al sin Forsigtighed, undertiden har maattet betale Kjøb for dyrt.

III. Lærernes Vilkaar.

A. Rectors Indkomster.

a. Før Reductionen af 1739.

1. Heininge Kongetiende.
2. Koft i Hospitalet, hvilken senere blev forandret til 50 Rdlr. aarlig.
3. Huusleie af Kirkerne, istedetfor forhen havde fri Embedsbolig, 30 Rdlr.
4. Byg af St. Mikkel's Kirke. Ophørt længe før Reductionen.
5. Paaſte = Weg og Degnerenter af Sorterup og Ottestrup, ophørt før Reductionen.
6. 4 Pd. Korn af Stillinge Sogn; ophørt før end 1744.
7. Rectorløn 2 Gange om Aaret, nemlig Paaſte og Mikkel'sdag, af hvert Huus. Denne Ind-

tægt er i Aaret 1744, formedelst Indvaanernes Fattigdom, for et heelt Aar anslaaet blot til 8 Rdlr.

8. Af Liigpenge, en Trediedeel.
9. Af Discantpenge, en Trediedeel. Ophævet ved Forordn. af 17de April 1739.
10. Dffer i St. Mikkels Kirke de 3 Høitider. 1744 anslaaet til 30 Rdlr.
11. Halvdelen af Accidentser i Kirken. 1744 anslaaet til 12 Rdlr.
12. Dffer af Brudefolk, som copuleres hjemme.
Desuden skulde Rector ved Anmeldelser af Kirkeforretninger have, for at gjøre Anstalt til Sang, 24 à 32 R . Denne Indtægt er 1744 anslaaet til 6 Rdlr.
13. Degnepensioner, 16 P d. Byg, hvoraf en Deel maatte suppleres af Skolens andre Indtægter.
14. 3 Skpr. Byg aarlig af Baldbye Mænd. Ophørt længe før 1744.
15. Af Vedbye=Nørre og Vedbye=Sønder har i ældre Tider været svaret en Børste Flest af hver Gaard for Tule=Rente. For denne Afgift have en Dom af 10de Marts 1662.

b. Efter Reductionen 1739.

1. Det Tordegods, som forhen var henlagt til Rectors Løn i Callundborg og blev anslaaet til aarlig Indtægt 48 Rdlr.; men senere solgt for 1500 Rdlr.
2. Silvært af Degnepensionerne, 70 Rdlr.

B. Conrectors Indkomster.

Conrectors Embede er først oprettet ved det kongelige Rescript af 9de October 1739, hvori desangaaende saaledes fastsattes: „Dg skal der til denne Skole, saasom det er at formode, at til den bliver Frequence ved de mange omliggende Skolers Ufgang, ogsaa antages en Conrector, som foruden Huusleie af Kirken skal have til Subsistance 200 Rdlr.

Derefter bleve Conrectors Indkomster saaledes regulerede:

1. Kostpenge af Hospitalet, 50 Rdlr.
2. Lon af Samme, 50 Rdlr.
3. Af Degnepensionernes Tilvæert, 40 Rd. 5 Mk.
4. De Penge, som Rector i Callundborg før har havt af Callundborg Ladegaard 34 Rdlr. 4 Mk.
5. Den Andeel af Eggisløvmagle Tiende, som forhen har været tillagt Rector ved Skolen i Skjelskjoer, Rug 8 Ldr. 3 Skpr., Byg 10 Ldr.
6. Huusleie af Byens Kirker, 15 Rdlr.

C. Fjerde=Vectie Hørers Indkomster.

1. Høitidsoffer af Slotskirken, til hvilken han var Degn, samt desuden af Slottet 1 Pund Korn. Dette var 1744 saaledes forandret, at fjerde Vectiehører var Degn til Slottets og St. Peders Kirke, og havde fra begge Steder i Offer til hver Høitid omtrent 14 Rdlr.
2. Kost i Hospitalet.
3. Offer i Kirken ved Brudevielser, Barnedaab og Kirkegangskoner.

4. Af Sønderup og Nordrup Sogne, 7 Pund Korn, samt Sule- og Paaske-Rente. Dette var 1744 allerede saaledes forandret, at Hø-
reren kun havde af Vedbye-Sønder 1 Pund Rug, efter en Dom af 19de December 1665.
5. Af Degnepensionerne 12 Ldr. Byg.
6. En Trediedeel af Liigpengene, samt en Deel af Discantpengene, indtil disse bleve ophæ-
vede.
7. Olpenge af Hospitalet, 13 Rdlr.
8. Som Skolens Skrivemester, 12 Rdlr.
9. Fra den Tid, da hans Bopæl i Skoleresident-
sen ophørte, fik han Huusleie af Kirken, 5 Rd.

D. Tredie-Lectie Hørers Indkomster.

1. Kost i Hospitalet.
2. Som Degn i St. Peders Sogn, 21 Traveret Korn, og af hver Mand 2 ß .

Af Sludstrup Skal han ligeledes have havt Korn og Penge, men denne Indtægt var 1744 for lang Tid ophævet.

3. Af Degnepensionerne, 26 Ldr. Byg.

Naar 3die Lectiehører tillige var Cantor, nød han Olpenge, 23 Rdlr. 5 Mk., samt Halvparten af Degne-Uccidentserne af St. Mikfels Sogn, desuden for at componere Stykker og dirigere Musikken paa Orglet de tre Høitidsdage, 2 Ldr. Byg af St. Mikfels og 1 Ld. af St. Peders Kirke, endelig og Andeel af Liigpenge.

4. For Huusleie, 5 Rdlr.

E. Anden=Vectie Hørers Indkomster.
Bolig og Kost, samt 6 Pd. Rug af Finderup Sogn.

F. Første=Vectie Hørers Indkomster.
Bolig og Kost, samt af Drølev og Solberg Sogne,
6 Pd. 1 Td. Korn.

Disse Indkomster vare i Aaret 1744 saaledes bestaaende:

1. Kost i Hospitalet.
2. For Huusleie, 5 Rdlr.
3. For 24 Tdr. Byg af Drølev og Solberg, 24 Rdlr.
4. Vpøenge 13 Rdlr., samt $\frac{1}{2}$ Deel af Liigpenge.

Foranstaaende Forklaring over Lærernes Bilkaar grunder sig især paa den S. 32 allerede nævnte Udskrift af Slagelse Herreds Provstebog, og paa en, angaaende de samme Gjenstande, under 11te September 1744 forfattet Fortegnelse, samt paa de fig dertil i Skolens Regnskaber refererende Data.

I Aaret 1756 ere første og anden Vectie i Skolen slagne sammen til een, hvorved Lærers Bilkaar bleve bedre.

Efter Kongeligt Rescript af 12te Novbr. 1803 er Slagelse lærde Skole fritagen for Sangopvartning, og det Tab i Indkomster, som Lærerne derved lide, erstattet af Skolens og Hospitalets fælles Casse.

III. Skolebibliotheket.

Skolens Bogsamling synes indtil 1774 at maatte have været ubetydelig, thi deels findes

denne Gjenstand i Regnskaberne kun lidet omhandlet, deels havde Skolen ingen Fonds, hvoraf Anvendelse til Bøgers Indkjøb kunde gjøres. De Bøger, som efter de ældre Regnskaber ere kjøbte have blot været Skolebøger, og især ABter og Catechismer, hvilke i Dufinviis ere anskaffede, og stykkeviis bortgivne til Disciple.

I Regnskabet f. A. 1676 har Rector, Mag. Bengon ført til Udgift 1 Dlr. 1 Mk. for en Laas med Nøgle til Skolens Bogskab, og tilføjet, at Bøgerne før hans Tid mestendeels bleve bortstjaalne. Ved disse Bøger tør man neppe endnu i det Væsentlige forstaae andet end Skolebøger, som naar de støde uden Forvaring vel kunde finde Liebhave. I Aaret 1677 er der kjøbt Hammerschmidts Kirch- und Tafel-Musik i 8 Bind og Durandi Exultans Halleluja i 4 Bind, den første for 2 og den sidste for 1 Sldr. For saa vidt altsaa ikke Een og Anden i hiin Tid maa have skjenket Skolen Bøger, hvorom jeg intet har foresundet, saa har Skolen intet Bibliothek eiet før 1774, i hvilket Aar Biskop Harboe under 21de Martii har tilskrevet Rector Rhud, at Hans Majestæt ved Rescript af 17de s. M. har befalet, at Slagelse Skole, der har Evne til at anvende Noget paa en Bogsamling, aarlig af Skolens Midler maa kjøbe Bøger for 50 Rdlr., lidet over eller under; hvorhos tillige Allernaadigst er anordnet saaledes:

1.

At de Bøger, som saaledes kjøbes, skal være deels Skole-Bøger, fornemmelig Auctores clas-

Efter Examen agtes følgende af Skolens
Disciple dimitterede til Universitetet:

1. Julius Carl Geerdts Schleppegrell, Søn af Hr. Major v. Schleppegrell, i Slagelse.
2. Jacob Ferdinand David, Søn af Hr. Kjøbmand J. F. David i Slagelse.
3. Alfred Helge Holstein, Søn af Hr. Kammerjunker og Consumptions-Inspecteur v. Holstein i Slagelse.
4. Simon Laurig Bie, Søn af Hr. Kammerraad Bie til Vathrinedal.
5. Niels Johan Riis, Søn af Hr. Pastor Riis i Slagelse.

Slagelse den 3die August 1832.

Wistgaard.
